

Voisé, Waldemar

Sprawozdanie z działalności Zakładu Historii Nauki PAN za rok 1956

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 2/2, 427-433

1957

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W czasie Kongresu nawiązano kontakty osobiste z historykami nauki z szeregu krajów. Kontakty te pogłębione zostały w czasie pobytu prof. Suchodolskiego w Paryżu, prof. Olszewskiego w NRD i prof. Bukowskiego w Czechosłowacji.

Również krótka wizyta prof. Suchodolskiego i prof. Olszewskiego w Instytucie Przyrodoznawstwa i Techniki A. N. w ZSRR przyczyniła się do zacieśnienia współpracy między obu krajami. Wynikiem tego jest z jednej strony oficjalne zaproszenie przez Instytut delegacji Komitetu, a z drugiej wymiana wydawnictwa oraz prac naukowych między Komitetem i Instytutem. Również z historykami techniki w Słowacji nawiązali kontakt przedstawiciele Sekcji Historii Techniki.

Ze spraw organizacyjnych należy powiedzieć o rezygnacji z funkcji przewodniczącego Sekcji Historii Nauk Matem. Fizyko-chemicznych i Nauk o Ziemi prof. St. Turskiego i powołaniu na to stanowisko prof. Olszewicza.

Plenum Komitetu odbyło 2 posiedzenia (pierwsze z posiedzeń poświęcone było dyskusji nad sposobem ujęcia podręcznika historii nauki — 6.III.1956 r., drugie — dyskusji nad niektórymi problemami ogólnymi historii nauki), Prezydium — 6, Sekcja Historii Nauk Biologicznych — 3 posiedzenia, Sekcja Nauk Ścisłych — 1 posiedzenie, Sekcja Historii Techniki i Nauk Technicznych — 3.

Z. Skubata

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU HISTORII NAUKI PAN

za rok 1956

W związku z powstawaniem nowych placówek badawczych Akademii, które zajmować się mają problematyką pokrewną tej, jaką prowadził w swych ramach Zakład, nastąpiły w roku 1956 pewne przesunięcia organizacyjne: i tak do Pracowni Historii Filozofii PAN przeszedł Ośrodek Badań nad Arianizmem (mgr Z. Ogonowski i mgr L. Szczucki), a do Zakładu Socjologii PAN przeszli: naprzód mgr S. Nowak, a potem mgr D. Malewska. Nowymi pracownikami Zakładu zostali: dr P. Czartoryski (zajmujący się wczesną recepcją Arystotelesa w Polsce), mgr A. Gella (badający współczesną „socjologię wiedzy“ w Anglii), mgr J. Skarbek (prowadzący prace nad systemem naukowym A. Wiśniewskiego, głównie nad jego fizyką), mgr J. Babicz (opracowujący poszczególne zagadnienia historii geografii w Polsce) oraz inż. B. Orłowski (koncentrujący swe początkujące studia wokół historii techniki budowlanej).

W grudniu 1956 r. Zakład liczył 27 etatowych pracowników naukowych, 4 pracowników administracyjnych i 45 osób wykonujących prace zlecone.

Działalność naukowa członków zespołu warszawskiego dała w r. 1956 następujące wyniki:

Doc. Voisé poza pracami związanymi z kierownictwem Zakładu w r. 1956 ogłosił drukiem nast. prace: 1) *Frycza Modrzewskiego nauka o państwie i prawie* (365 stron); 2) „*Księga o prawach*“ *Frycza Modrzewskiego* („Odrodzenie w Polsce“ — 60 stron); *Korespondencja między Glaeraniem a Janem Łaskim* („*Studia i materiały z dziejów nauki polskiej*“ nr 3); 4) dwie recenzje w języku francuskim o wydawnictwach Komitetu Historii Nauki („*Archives Internationales d'Histoire des Sciences*“ nr 34 i 36); 5) opracował kilkanaście recenzji.

notek sprawozdawczych i komunikatów, jakie bądź ukazały się, bądź też ukażą się w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki“, którego jest sekretarzem naukowym.

Doc. Michalski kontynuował pracę nad dziejami słownika Lindego. Wygłosił z tego zakresu referat w krakowskim zespole oświecenia pt.: *Słownik Lindego w opinii współczesnych*. Drukiem ogłosił w r. 1956 artykuł w „Kwartalniku Historycznym“ pt. *Plan Czartoryskich naprawy Rzeczypospolitej*.

Mgr Gella oddał do druku pracę o Wawrzyńcu Surowieckim (ok. 15 ark).

W ramach historii nauk niehumanistycznych, mgr Szperl opracował dla potrzeb Zakładu szereg recenzji z książek dotyczących historii chemii oraz szkic z dziejów chemii w Rosji i ZSRR.

Z-ca prof. L. Szyfman wykańczał ostateczną redakcję pracy o *Przyrodniczych i filozoficznych poglądach Jędrzeja Śniadeckiego*. Trzy pierwsze rozdziały opublikował w „Materiałach i studiach z dziejów nauki polskiej“. Opublikował nadto studium o *Światopoglądzie Jędrzeja Śniadeckiego* w języku polskim (rozdział w dwutomowej pracy zbiorowej „Z dziejów polskiej myśli filozoficznej i społecznej“) i rosyjskim („Woprosy istorii nauki i tiechniki“). W „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki“ umieścił recenzję pt. *O naukowej metodologii w historii nauki*.

Pozostali pracownicy Zakładu kontynuowali prace z lat ubiegłych.

Współpraca członków Zakładu w zakresie studiów indywidualnych opierała się na sprawozdaniach z przebiegu tych studiów składanych kolejno na comiesięcznych zebraniach.

Do wiosny roku 1956 do programu tych zebrań wchodziły dyskusje nad formami i treścią tzw. „szkolenia metodologicznego“. Część pracowników dostarczała sprawozdań i notatek z książek i czasopism związanych z historią nauki do prowadzonego przez „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki“ działu recenzji.

W ramach konferencji organizowanych przez Komitet Historii Nauki przedstawiciele Zakładu brali udział w sesji ku czci Jana Śniadeckiego oraz w sesji poświęconej Franklinowi. W Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki we Florencji wziął udział doc. Voisé.

W pracach i zebraniach Zakładu uczestniczyli nierzadko pracownicy i współpracownicy mieszkający poza Warszawą. Podobnie i w comiesięcznych zebraniach naukowych Pracowni krakowskiej i lubelskiej brali udział niejednokrotnie pracownicy ośrodka warszawskiego. Współpraca pomiędzy poszczególnymi ośrodkami Zakładu jest na ogół dość ożywiona, toteż często pracownicy spoza Warszawy wygłaszają referaty lub biorą udział w dyskusji na zebraniach w Krakowie i Lublinie i odwrotnie.

Krakowska Pracownia Historii Nauki Odrodzenia — kierowana przez prof. H. Barycza — składa się 3 pracowników etatowych i 9 współpracowników związanych pracami zleconymi. W ciągu bieżącego roku na skutek częściowego wykończenia zaplanowanych prac oraz tendencji zacieśnienia tematyki humanistycznej ubyłoby 5 osób, z tym, że wszystkie niemal utrzymują z Pracownią kontakty naukowe.

Pracownia Odrodzenia odbyła w roku 1956 łącznie 10 posiedzeń naukowych (odbywały się one co miesiąc, z wyjątkiem okresu wakacyjnego), na których wygłoszono 15 referatów. Oto ich tematyka: mgr Z. Sadowski —

Myśl ekonomiczna ośrodka gdańskiego w początkach w. XVII; prof. dr P. Rybicki — *Z badań nad elementami teorii społeczeństwa i państwa u pisarzy polskich okresu Odrodzenia*; mgr I. Orchel — *Problem nauki u S. Petrycego*; prof. dr I. Zarebski — *Kallimach i Długosz*; mgr J. Górski — *Poglądy merkantylistyczne w Polsce w połowie XVII w.* (Opaliński i Fredro); dr B. Boczek — *Elementy teorii ius gentium u Przyłuskiego na tle nauki renesansowej*; prof. dr K. Opalek — *Koncepcja i sposób ujęcia zarysu dziejów nauki w Polsce* (zebranie wspólne z Zespołem Oświecenia); dr St. Szpilczyński — *Fizjologia człowieka w dobie polskiego Odrodzenia*; dr P. Czartoryski — *Z zagadnień techniki pracy badawczej w dziedzinie historii nauki*; mgr L. Hajdukiewicz — *Zainteresowanie i twórczość naukowa Macieja z Miechowa w świetle jego księgozbioru*; dyskusja nad książką — *Z dziejów polskiej myśli filozoficznej i społecznej* (t. I: wiek XV—XVIII); dr J. Dianni — *Algorismus minutiarum Marcina Króla z Zurawicy*; mgr A. Wachułka — *Jan Toński, matematyk polski w. XVII*; prof. dr F. Bielak — *Rola G. Knapiusa w rozwoju nauki polskiej*.

W maju utworzony został podzespół badawczy dla kontynuowania słownika pojęć w zakresie teorii społeczeństwa, państwa i prawa w dobie Odrodzenia. Kierownictwo jego objął prof. P. Rybicki. Współpracownikami jego zostali dr B. Boczek, dr P. Czartoryski, mgr H. Dutkiewicz i dr K. Kosiński.

Ścisłą współpracę z Zespołem utrzymywała Pracownia Historii Nauk Matematyczno-przyrodniczych w Lublinie (prof. W. Hubicki) i Pracownia Historii Medycyny we Wrocławiu (dr St. Szpilczyński).

W ciągu br. zostały ukończone i oddane do druku następujące prace. 1. Fr. Bielak — *Działalność naukowa Szymona Starowolskiego* (ok. 10 ark. wyd.), 2. J. Dianni — *Rozwój i znajomość arytmetyki w Polsce w dobie Odrodzenia* (ok. 30 ark. wyd.), 3. J. Górski — *Poglądy merkantylistyczne w polskiej myśli ekonomicznej w. XVI i XVII* (ok. 22 ark. wyd.), 4. L. Hajdukiewicz — *Czytelnictwo i książka naukowa w Polsce w dobie Odrodzenia cz. I.* (ok. 13 ark. wyd.). W stadium ostatecznej redakcji znajdują się prace: F. Bielaka — *Grzegorz Knapius, polski leksykograf i paremiolog w. XVII* i J. Czerniatowicz — *Recepcja greczyzny w Polsce w okresie Odrodzenia*.

Prócz tego członkowie Pracowni ogłosili drukiem szereg innych prac, a to: 1. H. Barycz — a) *Rozwój nauki polskiej w dobie Odrodzenia* (książka zbiorowa *Odrodzenie w Polsce* PIW t. II, cz. 1, s. 35-153), b) *Polski udział w historii badań nad tekstem „De revolutionibus“ Kopernika* („Kwartalnik“... nr 2), c) *Znaczenie założenia Uniwersytetu Kazimierzowskiego w Krakowie* („Zeszyty Naukowe UJ“, Seria Nauk Społecznych i Historia, nr 2), d) *Nieznany epizod z życia I. Kopernickiego. Starania o katedrę anatomii porównawczej na UJ.* („Przegląd Antropologiczny“), e) *Jan Brożek, Wybór pism t. I.* Warszawa 1956, s. 635; 2. J. Dianni — *Jan Brożek, Wybór pism t. II.* Warszawa 1956, s. 349; 3. P. Czartoryski — *Poznanie i ocena polskiej rzeczywistości gospodarczej w pismach Sebastiana Petrycego* („Kwartalnik“ nr 2); 4. Z. Sadowski — *Poglądy ekonomiczne Jana Grodwagnera. Studium o rozwoju myśli ekonomicznej w Polsce z pocz. w. XVII* („Studia“ nr 3).

Prócz tego kierownik Pracowni prowadził następujące prace specjalne:

1. Księga zbiorowa poświęcona S. Petrycemu (rozprawy: P. Czartoryski, R. Wołoszyńskiego, L. Hajdukiewicza, H. Barycza).

2. M. Miechowita w dziejach nauki polskiej. Księga zbiorowa na 500-lecie urodzin (Rozprawy — H. Barycza, L. Hajdukiewicza, S. M. Kuczyńskiego, T. Ulewicza, K. Buczka i B. Olszewicza, T. Bilikiewicza).

3. Opracowanie kilkuarkuszowego wstępu biograficzno-społecznego do nru 1 serii: „Źródła do dziejów nauki i techniki“ (St. Grzępski — *Geometria to jest miernicka nauka*).

4. Przygotowanie sesji naukowej ku uczczeniu 200 rocznicy urodzin J. Śniadeckiego (20. i 21.XI.1956).

5. Redakcja i przedmowa do *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis, t. V. editionem curavit C. Lewicki*, Wrocław 1956 r.

Kierownik Zespołu wziął także udział w ostatniej fazie VIII Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki (jako delegat MSW) i przeprowadzał badania przez 2 tygodnie w bibliotekach rzymskich dla pewnych tematów z historii nauki.

Krakowska Pracownia Historii Nauki Oświecenia — kierowana przez prof. K. Opałka — składa się z 2 pracowników etatowych i 10 współpracowników związanych na zasadzie umów o prace zlecane. W roku 1956 Pracownia powiększyła wydatnie ilość osób, które zajęły się badaniem historii nauk niehumanistycznych. Pracownia odbyła łącznie 10 posiedzeń naukowych, tj. co miesiąc z wyjątkiem wakacji. Na posiedzeniach tych wygłoszono 16 referatów. Były to referaty: z-cy prof. A. Podraży o A. Haurze pisarzu rolniczym XVII w., mgra S. Grzybowskiego o S. Potockim jako historyku, doc. J. Michalskiego o ocenach Słownika Lіндеgo przez współczesnych, doc. W. Zakrzewskiego o stosunku poglądów Leszczyńskiego i Jabłonowskiego, mgra A. Gelli o historycznych poglądach W. Surowieckiego, mgra W. Mincera o materialistycznych koncepcjach w fizyce polskiego Oświecenia, mgra M. Frančiča o L. Sol skim, pisarzu technicznym XVII w., dr M. Chamcówny o polemice ze Szkołą Główną Koronną (*Sprawa Zakusu nad Zaciekami...*), dr H. Madurowicz o Janie Jaškiewicz, z-cy prof. dr H. Rządowskiej o historiografii i historiozofii w dziełach Kołłątaja, dr R. Dutkovej o drugiej kołłątajowskiej reformie Uniwersytetu Jagiellońskiego, dra J. Dihma i prof. dra A. Gawła o rozwoju nauk geologicznych w Polsce XVIII w., mgra S. Grodzkiego o S. Karwickim, mgr M. Sarneckiej o polskich podręcznikach chemii w XVIII w., mgr I. Stasiewicz o poglądach na temat roli i funkcji nauki w „Monitorze“ i innych czasopismach ówczesnego oświecenia w Polsce, prof. dra K. Opałka o koncepcji podręcznika historii nauki.

W roku sprawozdawczym ukazała się drukiem opracowana w ramach zespołu monografia dr K. Mrozowskiej *Walka o nauczycieli świeckich w dobie Komisji Edukacji Narodowej na terenie Korony* (Ossolineum, Wrocław 1956, s. 360). W druku znajdują się monografie: dr M. Chamcówny: *Szkoła Główna Koronna w czasie reformy H. Kołłątaja*, z-prof. dr H. Rządowskiej o J. N. Janowskim, mgra A. Gelli o W. Surowieckim.

Ze względu na przewlekający się proces recenzyjny opóźnione jest jeszcze wydanie monografii: mgra S. Grodzkiego o S. Konarskim, oraz dra J. Dihma o M. Ossowskim. W „Studiach i materiałach z dziejów nauki polskiej“ (nr 3, Warszawa 1956), mgr I. Stasiewicz i doc. J. Michalski opublikowali dwie recenzje. Do druku w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki“ złożono

następujące artykuły: doc. W. Zakrzewski: *Leszczyński a Montesquieu* (cz. I ukazała się drukiem w nrze 4), prof. dr A. Gaweł — dr J. Dihm: *Nauki geologiczne w Polsce okresu Oświecenia*, z-ca prof. dr H. Rzadkowska: *Polska myśl historyczna okresu Oświecenia*, dr M. Chamcówna: dwa artykuły związane z dziejami Szkoły Głównej Koronnej w okresie Oświecenia.

W ostatnim stadium opracowania znajdują się następujące prace: dr H. Madurowicz o Jaśkiewiczu, mgra S. Grodziskiego o S. Karwickim, mgra S. Grzybowski o S. Potockim, dr M. Chamcówny o Szkole Głównej Koronnej (cz. II), mgra M. Frančića o naukach technicznych w Polsce okresu Oświecenia, dr K. Mrozowskiej o J. Piramowiczu, mgra W. Mincera o naukach fizycznych w okresie Oświecenia.

W skład Pracowni Historii Nauk Matematyczno-przyrodniczych w Lublinie pod kierownictwem prof. W. Hubickiego wchodzi: 2 pracownicy etatowi oraz 3 pracowników prowadzących prace zlecane.

W roku sprawozdawczym 1956 odbyło się 8 zebrań, w tym 4 zebrania, na których były wygłoszone następujące referaty: 1. *Nauka o ruchu i mechanika kontinuów Hobbesa* — doc. dr A. Teske; 2. *Rakiety Kazimierza Siemionowicza* — mgr M. Subotowicz; 3. *Udział polskich zesańców w badaniach przyrody Azji ze szczególnym uwzględnieniem fauny Bajkału* — prof. dr G. Brzęk; 4. *Historia matematyki w Polsce w XVII wieku* — z-ca prof. S. Dobrzycki; 5. *Wrażenia z pobytu na VII Międzynarodowym Kongresie Historii Nauk we Florencji* — doc. dr W. Voisé; 6. *Paracelsyzm w Polsce* — prof. dr W. Hubicki; 7. *O metodyce badań w zakresie historii nauk* — dr P. Czartoryski.

Zebrania naukowe miały charakter publiczny i brali w nich udział poza członkami Pracowni liczni zaproszeni goście. Ponadto odbyły się 4 zebrania zamknięte robocze.

Wszyscy współpracownicy Pracowni ZHN PAN w Lublinie, zarówno etatowi, jak i związani pracami zleconymi, przesłali do druku prace: 1) doc. dr A. Teske: *Zur Geschichte der brownischen Bewegung. Über eine Arbeit von Wladislaw Natanson aus dem Jahre 1888* — przesłane na VIII Międzynarodowy Kongres Historii Nauk we Florencji; 2) doc. A. Teske: E. Laue, *Historia fizyki* (tłumaczenie z niemieckiego) — oddane do druku w PWN; 3) prof. dr Wł. Hubicki: *Alexander de Suchten (Aleksander Zuchta na tle korespondencji K. Gessnera)* — przesłane na VIII Międzynarodowy Kongres Historii Nauk we Florencji; 4) prof. dr Wł. Hubicki: *Alchemie und Chemie im XVI Jahrhundert in Polen* (oddane do druku w *Annales UMCS, Sec. AA, vol. X*); 5) z-ca prof. S. Dobrzycki: *Algorytm Bernarda Wojewódki* — (oddane do druku w „Kwartalniku“); 6) z-ca prof. S. Dobrzycki: *Ilustriora Theoremata Oswalda Krügera* — (oddana do druku w „Kwartalniku“); 7) mgr M. Subotowicz: *Rakiety Kazimierza Siemionowicza* — (oddane do druku w „Kwartalniku“); 8) prof. dr. G. Brzęk: *Staszic jako zoolog* (wydrukowane w 1956 r. w „Księdze Pamiątkowej UMCS“); 9) prof. dr G. Brzęk: *Sprawa powołania Dybowskiego na Katedrę Zoologii w Uniwersytecie Warszawskim w świetle dokumentów* (w druku w „Kwartalniku“); 10) prof. dr G. Brzęk: *Złoty wiek ornitologii w Polsce* (w druku w PWN); 11) prof. dr G. Brzęk: *Benedykt Dybowski — badacz Bajkału i Kamczatki w 25-tą rocznicę śmierci* (w druku w „Przeglądzie Zoologicznym“).

Pracownia Historii Medycyny we Wrocławiu posiada jednego tylko pracownika etatowego, którym jest jej kierownik dr St. Szpilczyński.

Na warunkach prac zleconych współpracowali: dr Karol Głombiowski, dr Mieczysław Walter, mgr Helena Szwejkowska, mgr Halina Sadowska (pracownia Biblioteki Uniwersytetu we Wrocławiu).

Działalność Pracowni za okres 1956 roku można ująć w następujące punkty: 1) rejestracja źródeł do dziejów nauki lekarskiej w dobie Renesansu, 2) opracowania źródłowych materiałów, prace filologiczno-lekarskie, recenzje, opinie, komunikaty itp., 3) współpraca z innymi organizacjami naukowymi.

Ad 1. Do kartoteki źródeł dziejów medycyny renesansowej przybyło 500 pozycji (mgr H. Sadowska, mgr H. Szwejkowska), skatalogowano 26 rękopisów (dr M. Walter). Zebrano z różnych bibliotek polskich niemal komplet istniejących materiałów źródłowych do monograficznego opracowania walki z zarazami w dobie Odrodzenia w Polsce. Zebrano 68 pozycji do dziejów fizjologii człowieka. W kompletowaniu — druki do dziejów patologii jako następnej części studium długoplanowego Pracowni. Na ukończeniu jest katalogowanie druków lekarskich księgozbioru Piastów brzeskich na Śląsku (83 poz.).

Ad. 2. Ukończono studium nad fizjologią człowieka w dobie Odrodzenia w Polsce (maszynopis 150 str. + fot.) pt. *Natura ludzkiego organizmu w zdrowiu*. Jest to trzecia część opracowania długoplanowego programu Pracowni pod ogólnym tytułem: Tradycyjne i postępowe elementy myśli lekarskiej w dobie Odrodzenia w Polsce. Maszynopis pracy prof. Hermána z Łodzi pt. *Dzieje neurologii polskiej* uzupełniono (5 s.) dodatkiem z okresu nauki renesansowej. Na ukończeniu artykuły: *Libri medici Bibliothecae Piastorum Bregensis w perspektywie analizy źródeł do dziejów nauki lekarskiej w dobie Odrodzenia* (30 s.), *Katalog poloników treści przyrodniczej i matematycznej XVI—XVIII w. na Śląsku* — dr Karol Głombiowski (w ostatecznej redakcji maszynopis 50 s.), *Rozwój idei cięcia cesarskiego w świecie społecznej funkcji* — dr med. Adam Strutyński (maszynopis w ostatecznej redakcji — 50 s.). *Cardanus: De sanitate tuenda*. Przekład 50 s. maszynopisu do „Wyboru źródeł do historii kultury fizycznej” (mgr K. Jażdżewski i St. Szpilczyński). Oddano do druku redakcji „Sport i Turystyka” *J. Olhafius: De seminario pestilenti*. Przekład pierwszych 52 stron epidemiologicznego dzieła z okresu Odrodzenia w Polsce (mgr Jażdżewski i St. Szpilczyński).

Kierownik Pracowni opracował szereg recenzji książek poświęconych historii medycyny (ukazały się one drukiem lub też znajdują się w druku, w szeregu czasopism: „Biuletyn Ośrodka Dokumentacji Gł. Biblioteki Lekarskiej”, „Kwartalnik Historii Nauki”) oraz komunikat o stanie swoich prac na florencki Kongres Historii Nauki.

Dr Szpilczyński brał też udział w comiesięcznych konferencjach w Krakowie zespołu do hist. nauki Renesansu (prof. Barycz) z referatem (w czerwcu) pt. *Fizjologia człowieka w dobie Odrodzenia*. Uczestniczył także w pięciu konferencjach (w Warszawie) Komisji Historii Nauk Medycznych Rady Naukowej przy Ministerstwie Zdrowia. W ramach prac słownikowych teży Komisji przygotował życiorysy Bibrowicza Waclawa, Biehlera Waclawa, Chrościejowskiego Jana, Fischela Mojżesza, Karczewskiego, Sebalda Huberta, Karwowskiego Jana, Lande Mannheima, Lemki Wawrzyńca (kierownik Pracowni

brał udział w 4 konferencjach Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego oraz w 3 konferencjach Komisji Nauk Biologicznych i Medycznych Komitetu Historii Nauki PAN w Warszawie).

Dotychczasowa działalność Zakładu pozwala obecnie na próbną ocenę jego działalności w świetle zadań, jakie przed dwu i pół rokiem przed nim postawiono.

Były to zadania dwojakie: indywidualna praca naukowa pracowników Zakładu (przy czym szczególny nacisk miał być położony na opracowanie historii nauk niehumanistycznych) oraz inspirowanie — w myśl zaleceń Komitetu Historii Nauki — i koordynowanie badań w zakresie historii nauki o zasięgu znacznie szerszym aniżeli praca samego tylko personelu Zakładu.

Gruntownej i wszechstronnej krytyce poddano działalność Zakładu dwukrotnie: dnia 20 listopada 1956 r. na zebraniu Prezydium Komitetu Historii Nauki w Krakowie oraz dnia 15 grudnia 1956 r. na plenarnym posiedzeniu tegoż Komitetu. Zasadniczy wniosek dyskusji streszcza się w stwierdzeniu, że podczas gdy ośrodek warszawski spełnił dotąd zadowalająco rolę centrali koordynującej prace różnych własnych i obcych placówek, to indywidualna praca naukowa etatowych pracowników przedstawia się niezadowalająco. Dotyczy to w pierwszym rzędzie niehumanistów. Taki stan rzeczy był m.in. wynikiem tego, że kierownik Zakładu nie mógł — jako humanista — celowo i energicznie ingerować w ogół zagadnień niehumanistycznych ani tym bardziej kontrolować prowadzonych przez pracowników Zakładu badań z tego zakresu. Stąd powstała konieczność takiej reorganizacji Zakładu, która by całokształt prac nad historią danej gałęzi wiedzy oddawała w ręce kompetentnego kierownika.

Przyszłość wykaże, czy projektowana przebudowa Zakładu — polegająca na tworzeniu kilkuosobowych samodzielnych pracowni terenowych dla studiów nad historią poszczególnych dyscyplin — rozwiąże trudności lub przyczyni się przynajmniej do ich złagodzenia. Konsekwencją takiej koncepcji byłoby ograniczenie roli ośrodka warszawskiego jako pracowni naukowej i powierzanie mu głównie funkcji administracyjnej obsługi poszczególnych placówek, prze-ważnie terenowych. Wydaje się, że szczególną opieką należałoby przy tym otoczyć te zespoły, które — na razie bardzo nieśmiało — zapoczątkowały współpracę pomiędzy humanistami a nie-humanistami.

Kilkuletnia działalność Zakładu przyczyniła się bez wątpienia do zmobilizowania wielu historyków nauki, którzy ogłosili już szereg prac ze swych specjalności oraz do rozeznania w aktualnym stanie badań. Stanowiąc to może podstawę dalszych poczynań nowego kierownictwa Zakładu, które — nie powtarzając błędów przeszłości — przyczyni się niewątpliwie do posunięcia naprzód badań nad historią nauki.

W. Voisé

SPRAWOZDANIE Z PLENARNEGO POSIEDZENIA KOMITETU HISTORII NAUKI PRZY PREZYDIUM PAN

w dn. 15.XII.1956 r.

W dniu 15.XII.1956 r. odbyło się w Warszawie w Pałacu Kultury i Nauki plenarne posiedzenie Komitetu Historii Nauki składające się z części nauko-